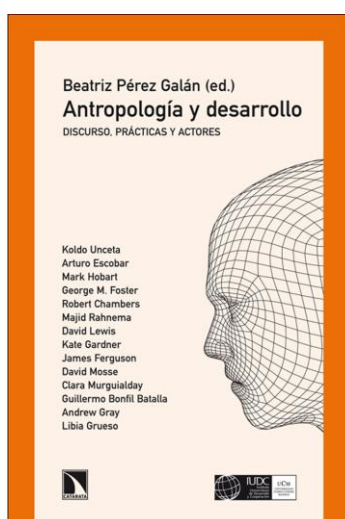

Pérez Galán, Beatriz (ed.) (2012) *Antropología y desarrollo. Discurso, prácticas y actores*, Madrid: Los libros de la Catarata, 415 p. ISBN: 978-84-8319-720-2.

Mònica Martínez Mauri

Universitat de Barcelona

El llibre *Antropología y desarrollo. Discurso, prácticas y actores* editat per la professora Beatriz Pérez Galán, de la Universidad Nacional de Educación a Distancia (Madrid), està destinat a convertir-se en una referència obligada pels interessats en l'antropologia aplicada. El volum, tan coherent com divers en perspectives, incorpora els treballs de prestigiosos especialistes en el camp del desenvolupament. Tot i que es tracta de treballs ja publicats en altres indrets, cal tenir en compte que els textos de Robert Chambers, Mark Hobart, James Ferguson, Kate Gardner, David Lewis i David

Mosse és la primera vegada que es poden llegir en castellà.

L'editora ha agrupat els 14 textos que integren el volum en quatre parts. La primera d'aquestes està dedicada a reflexions crítiques sobre el concepte de desenvolupament i contempla dues visions: l'antropològica (Mark Hobart i Arturo Escobar) i l'econòmica (Koldo Unceta). Gràcies a aquestes aportacions constatem que en els darrers anys, després del boom del postmodernisme i postestructuralisme, en l'antropologia d'influència anglosaxona domina la idea que el desenvolupament és una invenció i un mecanisme per mantenir l'hegemonia dels països rics sobre els del Tercer Món.

En la segona part s'aborda tant la participació local en els programes de desenvolupament com el paper dels antropòlegs en contextos marcats pels projectes de cooperació. En relació a la participació dels "beneficiaris", el text de Robert Chambers aposta per una metodologia ràpida i participativa per conèixer el punt de vista de les poblacions receptores de projectes, mentre que Majid Ranhema ens parla de cooptació per part de les grans agències –sobretot el Banc Mundial– de propostes alternatives per tal de continuar imposant el seu model hegemònic de desenvolupament. Pel que fa al paper dels professionals de l'antropologia, per una banda, George M. Foster, a partir de la seva pròpia experiència, reflexiona sobre la funció de mediador que exerceix l'antropòleg en programes de canvi planificat, per l'altra, Gardner i Lewis analitzen el

treball que realitzen els antropòlegs en les grans agències de cooperació senyalant-ne tant els seus avantatges com les seves limitacions.

La tercera part del llibre titulada “Etnografiando la industria de la ayuda y las políticas del desarrollo” inclou dos treballs realitzats des d’una perspectiva posmoderna. Ferguson i Mosse, sense entrar a valorar les bondats o les perversitats del desenvolupament, ens porten sobre el terreny per mostrar-nos com funcionen els projectes i com són les pràctiques quotidianes dels professionals del desenvolupament.

En el darrer bloc temàtic la crítica i l’activisme prenen protagonisme a la reflexió més acadèmica i distant. Els capítols de Clara Murguialday, Guillermo Bonfil Batalla, Andrew Gray, Libia Rosario Grueso i Arturo Escobar problematitzen la diversitat ètnica, de gènere i de classe en relació a la imposició d’un model de desenvolupament etnocèntric, desigual i insostenible.

La lectura d’aquesta compilació permet familiaritzar-nos amb els principals debats que planteja d’aproximació antropològica al desenvolupament. Se’ns fa partícips de la tensió que ha dominat durant molts anys entre una antropologia del desenvolupament crítica inspirada pel post-modernisme vers una antropologia pel desenvolupament a favor de la intervenció directa en el disseny i l’aplicació de programes de canvi. El volum contempla tant postures militants (Bonfil, Murguialday, Gray o Grueso), com acadèmiques (Escobar, Hobart, Unceta, Foster, Ranhema), com aplicades (Chambers). Un altre element que fa possible comprendre el panorama actual de l’estudi del desenvolupament és la presència de la interdisciplinarietat. Tot i que la majoria de capítols són escrits per antropòlegs, també s’han inclòs treballs provinents de l’economia (Unceta) i del feminisme (Murguialday). Però allò que converteix la compilació en un veritable manual d’antropologia és l’èmfasi que fa en l’etnografia per estudiar –des d’una perspectiva holística– els processos de desenvolupament impulsats per la cooperació internacional. El treball de camp realitzat amb temps i dedicació és clau per comprendre el veritable valor de l’antropologia. En una clara aposta per l’etnografia de qualitat, Beatriz Pérez Galán, en la introducció a aquest llibre, es fa ressò de les crítiques que van rebre metodologies ràpides participatives com les inventades per Chambers. És impossible conèixer la realitat d’un poble aplicant les ideologies liberals del individualisme i promovent la participació descafeïnada de la població local a partir de l’organització de tallers o grups focals.

Per concloure, senyalar que tot i que el llibre és complet i molt sòlid –el volum té més de 400 pàgines- es troba a faltar algun text provinent del món francòfon o de tradicions acadèmiques amb una llarga trajectòria en l’estudi socio-antropològic del desenvolupament, com per exemple dels Països Baixos. En aquest sentit hauria estat molt enriquidor comptar amb algun treball clàssic de Jean Pierre Olivier de Sardan (1995), Jean François Baré (1995), Norman Long (1989), Fabrizio Sabelli (1993) o Gibert Rist (2002) o incorporar alguna reflexió crítica sobre el post-desenvolupament (De Vries, 2007 o Atlani-Duault i Vidal, 2009). Aquestes mancances, normals i justificades si tenim en compte les exigències editorials i la influència del pensament anglosaxó, no van en detriment de la qualitat de la compilació. Estem davant d’un treball que serà molt útil i estimulante per totes aquelles persones interessades en l’aplicació de projectes de desenvolupament.

Referències citades

OLIVIER DE SARDAN, J.P. (1995) *Anthropologie et développement. Essai en socio anthropologie du changement social*, Paris: Karthala, APAD.

DE VRIES, P. (2007) "Don't Compromise your Desire for Development! A Lacanian/Deuleuzian rethinking of the anti-politics machine", *Third World Quarterly*, 28, 1, pp. 25-43.

ATLANI-DUAULT, L. I VIDAL, L. (2009) *Anthropologie de l'aide humanitaire et du développement. Des pratiques aux savoirs des savoirs aux pratiques*, Paris: Ed. Armand Colin.

BARE, J.F. (ed.) (1995) *Les applications de l'anthropologie. Un essai de réflexion collective depuis la France*, Paris: Karthala.

LONG, N. (ed.) (1989) *Encounters at the interface. A perspective on social discontinuities in rural development*, Wageningen: Agricultural University.

SABELLI, F. (1993) *Recherche anthropologique et développement*, Neuchâtel: Editions de l'Institut d'ethnologie.

RIST, G. (2002) *El desarrollo: historia de una creencia occidental*, Los Libros de la Catarata: Madrid.